

MUSEUMS &avisen

Nr. 2

Juni 1983

4. årg.

INDHOLD:

De lokalhistoriske arkiver

Føvling kirke

Meddelelser fra

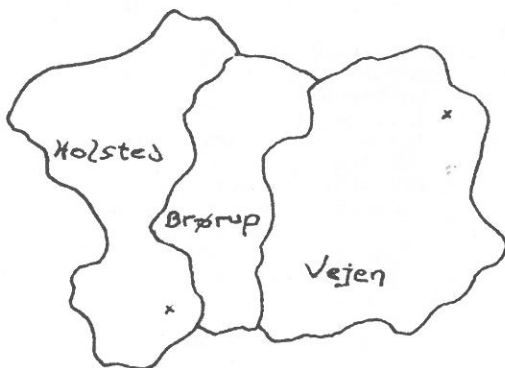
bygningsgruppen

tekstilgruppen

arkæologigruppen,
der bl.a. fortæller
om fundene på
"Nordhøj"

Arrangementer

DE LOKALHISTORISKE ARKIVER

HOLSTED	LOKALHISTORISK ARKIV FOR HOLSTED KOMMUNE Administrationsbygningen, Højmarksvej 20, 6670 Holsted. Åbningstid: onsdage kl. 16.00 - 17.30. Tlf. 39 20 66. Leder: Chr. Carstensen. Tlf. 39 22 59. Formaliseret samarbejde med AASTRUP SOGNEARKIV, der ledes af Olga Pedersen, Boldingvej 16, 6752 Glejbjerg. Tlf. 19 82 80.
BRØRUP	HISTORISK ARKIV FOR BRØRUP OG OMEGN Brørup Bibliotek, Stadionvej 4, 6650 Brørup. Åbningstid: torsdage kl. 15 - 17. Tlf. 38 18 78. Leder: Holger Nielsen. Tlf. 38 22 15.
VEJEN	LOKALHISTORISK ARKIV FOR VEJEN KOMMUNE. Museumspladsen - Østergade 2, 6600 Vejen. Åbningstid: mandag - torsdag, kl. 9 - 15. Onsdag lukkes først kl. 17.30. Tlf. 36 35 99. Leder: J.Wilh.Rasmussen. Arkivet har fast udstillingslokale. For tiden følgende emner: Jernbaner i Vejenområdet, grænsetrafik, Et vejkryds i Vejen, børn i Vejen, Trældiget. Afdelinger i Andst, Gesten, Malt og Veerst-Bække sogne.

Føvling kirke

I det område, egnsmuseumsforeningen dækker - Holsted, Brørup og Vejen kommuner - er der 18 kirker. Nøjagtig halvdelen er middelalderlige, bygget i løbet af 1100-tallet. De øvrige 9 er opført i løbet af de sidste 100 år - som afløser af nedrevne middelalderkirker eller som nye kirker i de voksende stationsbyer.

De 9 romanske middelalderhuse er de ældste bygninger på egnen. Siden Skodborghus blev raderet ud, skal vi helt frem til 1620 for at finde bygningslevn: Sønderskovgård.

De er derfor uvurderlige kilder til egnens historie. Bygningerne i sig selv, ombygningsspor, inventar, fund under kalklag og gulve løfter sløret for en fortid, hvis liv vi ellers ikke ved meget om.

Tirsdag den 7. juni om aftenen inviterer egnsmuseumsforeningen

på rundgang i Føvling kirke. Pastor emer. Knud Høgsbro Østergaard, der gennem årene har samlet sig stor viden om de romanske kirker, vil fortælle.

Sognepræst Boye Andersen, Føvling, skriver om kirken:

Højt på en banke med stærkt fald mod syd og vest ligger den statelige, blytåkte kirke, der med sit nu nedskårne tårn før i tiden i folkemunde kaldtes: "Føvling kirke med den røde lue".

Således indledes beskrivelsen af Føvling kirke i Gads De danske Kirker. Og i disse linier ligger der gemt en smule af kirkens historie.

Beliggenheden er den for mange kirker naturlige: højt hævet over egnens øvrige bebyggelse.

Det sandsynligste er, at Føv-

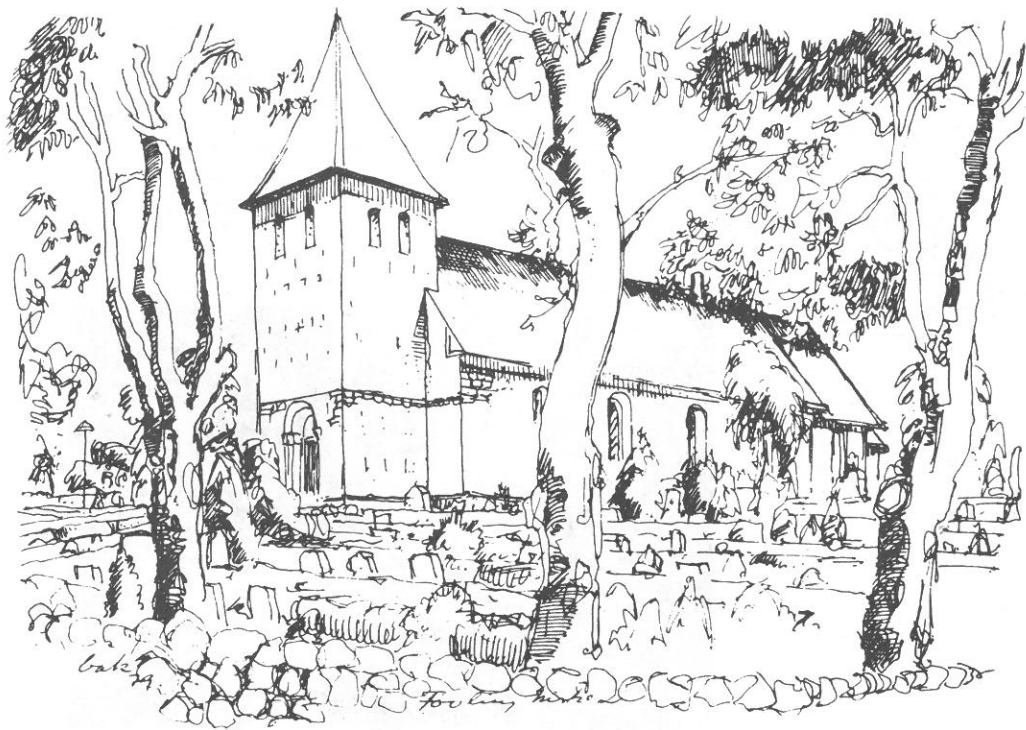
ling kirke ved sin placering også dækker over en gammel hedensk offerplads eller en gravplads, hvad fund af potteskår m.m. fra udgravningen til den nærliggende parkeringsplads vidner om.

Kirkens ydermur er opført af veltilhugne granitkvadre, mens der i indermuren er anvendt en del tufsten, vel fra Laachersøen ved Andernach Rhinen; måske sejlet hertil ad Skodborg Å (Kongeåen). - Statelig, det er den af en landsbykirke at være. - Den bebvænes da undertiden også som både fjerdingkirke og herredskirke, hvilket vel må tilskrive den et større tilhørsområde end blot det nuværende sogn. - Dele af inventaret fortæller da også, at kirken har haft berøringsflader ud over disse sognegrænser. - således bærer både altertavle og prædikestol initialerne på cancelliråd S. Claudius til Sønderkov. Begge dele er fra 1753.

Statelig, ja vist. Kirken har dog også kendt til onde dage, da den mere burde benævnes ruin end kirkebygning. - Det giver os en forklaring på det med det nedskårne tårn. - Både tårnet, kor og apsis var en tid under stærk forfald, og der gik år, før man atter genrejste det faldne - kor og apsis i den omtrentlige form, men tårnet nogle alen lavere. Det skulle efter sigende have været af en sådan højde, at det kunne ses fra havet vesterpå!

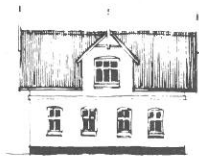
Som et særligt klenodie huser tårnrummet en runeligsten med kors og indskrift på latin. - Der har gennem tiden været givet mange bud på indskriften, men ifølge de seneste runologiske oplysninger skulle teksten læses: her ligger (provst?) Esbern Langsum, hvilende i Kristus.

Boye Andersen

ARBEJDSGRUPPERNE

BYGNINGSGRUPPEN

Den 22. marts var gruppen på besøg hos Ingrid og Henning Pedersen, der er de lykkelige ejere af Holdensen-gården "Stenbrogård", Brørup.

Familien har nu tilendebragt en gennemgribende restaurering af gården og fremviste os det gode resultat.

Vi så familiens lysbilleder af ombygningen og hørte om de tidligere ejeres liv på gården.

Arkitekt Steffen Søndergaard, der har været arkitekt på restaureringsarbejdet, viste os lysbilleder fra ombygningen og billeder af egnens Holdensen-gårde.

Næste gruppemøde blev afholdt den 12. april, hvor vi havde besøg af Peter Dragsbo fra Esbjerg Museum, der viste os, hvordan arbejdet med registrering af huse og byområder kan foregå.

Der blev gennemgået eksempler på "gode" og "dårlige" registranter fra forskellige byer.

På et møde den 4. maj besluttedes det at gå igang med forarbejdet til en registrant for et område i Vejen, der afgrænses af Nørregade - Thomsensvej - Østerallé og Grunnetsgade.

Dette område er nok den bydel i Vejen, der har de fleste gode typer af "stationsbyhuse" og "Bedre Byggeskik" - huse.

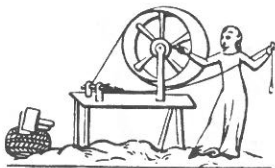
Arne Holm Petersen går igang med at fotografere samtlige huse i området.

Niels Fjord og Rudi Lynggaard starter på de første bygningsregistreringer af husene i området.

I løbet af eftersommeren vil gruppen indkalde til et møde, hvor det var tanken et gennemgå en bygningskonstruktioner og navnene på de enkelte bygningsdele.

Rudi Lynggaard

TEKSTILGRUPPEN

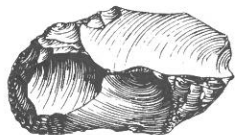
Gruppen har holdt møde hos Karen la Cour, Askov. Man uddelegerede forskellige opgaver til medlemmerne.

Til det kommende museum har forhenværende forstander Agnete Tang, Askov, skænket nogle meget fine tekstiler fra tiden 1890 - 1930. De velbevarede ting viser en husmoders dygtighed og fantasi i denne periode.

Inge Bjørn

Agnete Tang afleverer tekstiler til det kommende museum.

På vinterens møder har gruppens medlemmer undervist hinanden i jernalderkeramik og enkeltgravskultur.

Foreningen har modtaget følgende indberetninger om fund. Indberetningerne er af gruppen videregivet til Esbjerg Museum.

1. Lucasgrue. Knagemøllevej 1.
Lerkarskår på mark.
2. Læborgvej 58, Elo Kirkegaard.
Mange lerkarskår og smeltet glas. Identificeret som jydepotteskår.
3. Vigårdsvej 10, Læborg.
Kreaturfold fra Hærvejen. Søges opmålt til sommer.
4. Valdemar Feddersen, Faurskov.
Rigt fund af bearbejdet flint i haven. Arkæologigruppen har anmodet Esbjerg Museum om tilladelse til prøveudgravning på stedet.
5. Faurskovgård.
Lerælteplads fra forrige århundrede.

Arne B. Nielsen

Arkæologigruppens leder har besøgt "Nordhøj" i Veerst og fortæller om de fund, der er gjort på ejendommen.

Rundt om på egnens marker pløjes der med mellemrum stenredskaber op af jorden, og mange landbofamilier har en eller flere stenøkser eller andre stenredskaber, der er fundet på ejendommen, liggende. Disse ting er vi i arkæologigruppen stærkt interesseret i at få registreret, mens folk endnu ved, hvor de er fundet og under hvilke omstændigheder fundet er gjort, for derigennem at forsøge at danne os et billede af bebyggelsen på egnen i de forskellige tidsperioder.

Under denne registrering støder man undertiden på steder, hvor fundrigeligheden ikke blot er større end andre steder, men hvor der også gøres fund fra mange på hinanden følgende perioder.

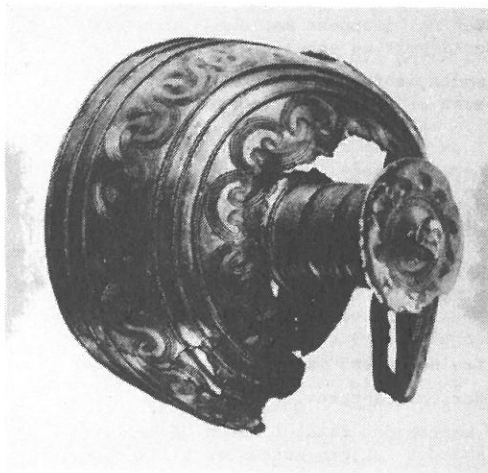
Et sådant sted er ejendommen "Nordhøj", Hustedvej 3 i Veerst.

Ejendommen ligger på en bakke, omgivet af mosedrag på 3 sider. Mod nord har vi den store Hustedmose, mod vest Kirkemosen og mod syd ned mod Hustedvej en

nu opdyrket mose. - Her bor familien Erna og Niels P. Jensen, og de to har i årenes løb fundet et umådeligt antal stenredskaber og flintaffald på deres jord.

Det hele begyndte med, at N.P.Jensen i 1962 fandt en bronzering tæt vest for gården. Han underrettede Vejle Museum, der på stedet gjorde et rigt depotfund fra bronzealderen. Året efter blev der samme sted gjort et nyt fund. Fundene, som består af flere arm- og halstringe, en celt (form for økse), to bælteplader og flere mindre ting, alt af bronze, befinder sig nu på Nationalmuseet. Familien Jensen er dog i besiddelse af fotografier af alle de fundne genstande og har givet museumsforeningen tilladelse til at tage aftryk af disse.

Disse fund gav stødet til, at Erna Jensen begyndte at interessere sig for de bearbejdede sten, der fandtes på deres jord, og hver gang, hun vendte hjem

fra marken, var der flintesten i lommerne.

Hun fortæller selv, at til at begynde med morede både naboerne og hendes egne børn sig over hendes skøre samlermani, men hun holdt ikke op af den grund. I stedet for er det gået sådan, at hun har smittet resten af familien. I årenes løb er det blevet til to store kasser med flækker og flintafslag foruden de fine flintredskaber, der opbevares inde i stuen.

Da jeg første gang besøgte familien, blev jeg - efter først at have set de virkelige fine ting - bagefter præsenteret for de to store skuffer med flint. Jeg tror, familien kunne mærke, hvor overvældet jeg blev ved synet, for da jeg bad om lov til at komme igen og forsøge at få et overblik over skuffernes indhold, gav de straks tilladelse hertil.

Jeg tilbragte herefter to dage i påsken med at sortere og tælle op. Det gav til resultat, at samlingen - foruden 1265 flintafslag og spåner - indeholdt en mængde skiveskrabere, skaftskrabere, flækkeskrabere, stikler, bor og andre flintredskaber, ialt 1540 stk. To ting savnede jeg: flækkeblokke og tværpile. Men da jeg gjorde opmærksom på dette, indrømmede fru Jensen straks, at hun tit var stødt på dem i marken, men først for nylig

var blevet klar over deres betydning. Samlingen inde i stuen indeholder mange smukke ting lige fra jægerstenalderens kærnekser til dolktidens dolke og bærer vidne om, at stedet har været beboet i mange tidsperioder. N.P.Jensen fortæller endvidere, at han ofte under markarbejdet støder på brandpletter og stolpehuller især på den nordvestlige del af ejendommen. Dette sammenholdt med mange fund af potteskår bekræfter også, at vi her står overfor en boplads, der har været benyttet gennem meget lang tid.

Hvordan kan det nu være, at man netop her finder spor fra mange tidsperioder? Spørgsmålet er ikke let at svare på, men stedets beliggenhed på en bakke, omgivet af moser, der tidligere har været åbne vandområder, har måske gjort stedet tillokkende for oldtidsfolket. En geolog, som besøgte stedet, har desuden fortalt N.P.Jensen, at en gren af Kolding Å i tidligere tid er gået op forbi stedet. Er dette tilfældet, står vi måske overfor en af oldtidens handelspladser. Ingen kan vide det, før stedet bliver nøjere undersøgt. Familien Jensen er meget gæstfrie mennesker, og stedet er nok et besøg værd for folk, der er interesserede i oldsager, men én ting må man være klar over. Familien holder på, at tingene skal blive, hvor de hører hjemme, og de tillader ikke fremmede at samle på deres jord.

A.B.Nielsen

REGNSKAB 1982

Indtægter:

Sparekasse- og girobeholdning	kr. 11.115,18
Tilskud fra Holsted, Brørup og Vejen kommuner	kr. 13.000, -
Tilskud fra Ribe amts Museumsråd	kr. 12.800, -
Tilskud fra Sparekassen Sydjylland	kr. 500, -
Kontingent	kr. 4.820, -
Renter af indestående i Sparekassen og giro	kr. 719,89
	<hr/>
	kr. 42.955,07

Udgifter:

Foredrag og møder	kr. 1.262,38
Museumsavisen	kr. 1.564,04
Annoncer og porto	kr. 1.323,68
Fotopapir og kontorartikler	kr. 1.580,81
Udgifter til udflugt	kr. 268, -
- udstilling	kr. 297,10
- bygningsgruppen	kr. 1.451,15
- tekstilgruppen	kr. 1.546,20
- Arkæologigruppen	kr. 1.193,45
- Lokaler og inventar	kr. 1.624,33
Køb af museumsgenstande	kr. 244, -
Sparekasse- og girobeholdning	kr. 30.599,93
	<hr/>
	kr. 42.955,07

Status pr. 31. december 1982.

Aktiver:

Sparekasse- og girobeholdning	kr. 30.599,93
Beholdning af rapporter, ansl.	kr. 3.000, -
Museumsgenstande	kr. 5.244, -
	<hr/>
	kr. 38.843,93

Passiver:

0

Foranstående regnskab er revideret og fundet i orden. De kontante beholdninger er dokumenteret og afstemt.
Til regnskabet haves ingen bemærkninger.

Holsted, d. 12. januar 1983. C. Carstensen Holger Nielsen

Regnskabet godkendt på generalforsamlingen den 1. marts.

Alle valg på generalforsamlingen var genvalg.

LOKALER

Arkæologigruppen har fået tag over hovedet - i lokaler i kommunens ejendom Merci, Nygade 1, Vejen. Lokalerne bruges til studiekredsarbejde, fundregistrering og opmagasinering - også af genstande fra nyere tid. Men det kniber med plads til de større ting, der afleveres til foreningen, så her er et problem, der skal løses.

Desuden er foreningen i færd med at oprette et foreløbigt kontor i et af lokalerne. Som det ses af regnskabet ovenfor, sparede vi sidste år - for at have råd til kontorinventar, brandsikre skabe o.l.

Fra efteråret får kontoret fast åbningstid - formentlig hver onsdag fra 15-18. Men allerede nu vil man ofte kunne træffe nogle af foreningens folk på dette tidspunkt - hvadenten det gælder anmeldelse af fund, aflevering af ting til det kommende museum eller tegning af medlemsskab. Men ring inden - foreningens nr. på Merci er 363343.

Aftenvandring

FØVLING KIRKE

T i r s d a g   d e n   7 .   j u n i   k l .   1 9 . 3 0

Pastor emer. Knud Høgsbro Østergaard, Holsted, fortæller
om kirken - ca. 1 time

Derefter kaffebord i Føvling skoles nye fællesrum - 12 kr.

VARDE - TUR

Egnsmuseumsforeningen inviterer på udflugt til Varde

L ø r d a g   d e n   1 0 .   s e p t e m b e r

Turleder: skoleinspektør David Madsen, Føvling

Bus afgår fra	Omvisning på Varde Museum,
Vejen station kl. 12.00	hvor der bl.a. er mulighed for
Torvet, Askov kl. 12.10	at kikke på gammelt sølv.
Brørup station kl. 12.20	Kaffe og brød medbringes.
Brørup Korsvej kl. 12.25	Kan nydes i lokale på museet.
Brugsen, Holsted by kl. 12.35	Derefter besøg i MINI - BYEN.
Varde kl. 13.15	Afgang fra Varde kl. 17.00.
	Hjemme igen ved godt 18.00 - tiden.

Siden 1966 har man været i gang med at bygge en miniatureby i Varde. Ikke en tilfældig by, men det gamle Varde, som in natura stort set er forsvundet, takket være verdensernes uheldige omgang med åben ild omkring 1800-tallet. - Håndværksmæssigt korrekt genskabes Varde i størrelsesforholdet 1:10, som byen så ud omkring år 1800.

Museumsinspektør Ole Faber er til rådighed under hele museumsbesøget og følger os også i Mini-byen.

Pris pr. person: 25 kr. incl. bus og entréudgifter.

Tilmelding senest torsdag den 8. september til Johs. Hansen, Brørup (38 11 14), David Madsen, Føvling (39 81 09), eller Agner Frandsen, Askov (36 14 97).

HOLSTED - BRØRUP - VEJEN EGNENS MUSEUMSFØRENING

Formand: Johs. Hansen, Søndergade 50, 6650 Brørup (38 11 14)

Kasserer: C. Baastrup Nielsen, Danmarksvej 4, 6600 Vejen (36 06 21)

MUSEUMSAVISEN: H. og A. Frandsen, Kirkevej 7, Askov 6600 Vejen (36 14 97)